ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 13 Sayı: 74 Yıl: 2020 & Volume: 13 Issue: 74 Year: 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

COVİD-19 PANDEMİ SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİMDEKİ SINAVLAR HAKKINDA ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

STUDENT VIEWS ON DISTANCE EDUCATION EXAMS IN THE COVID-19 PANDEMIC PROCESS

Meryem HAYIR KANAT*
Aslı GÖRGÜLÜ ARI **

Öz

Uzaktan eğitimin temel amacı eğitimde fırsat eşitliği sağlamaktır. Fakat bu model 2019 yılının sonlarında Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkan ve kısa sürede bütün dünyayı etkisi altına alan Covid-19 (coronavirüs) salgını nedeni dünya çapında en yaygın eğitim modeli haline geldi. Türkiye'de 16 Mart 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı'na ve Yüksek Öğretim Kurumu'na bağlı tüm okullarda yüz yüze eğitime ara verildi, 23 Mart itibarı ile de uzaktan eğitim yönteminin araçlarından birisi olan çevrimiçi eğitime geçildi. Çok hızlı bir şekilde çevrimiçi eğitime geçilmesi daha önce çevrimiçi eğitim tecrübesi olmayan yöneticiler, öğrenciler ve öğretim elemanları açısından zorlayıcı olmanın yanı sıra eğitime ulaşma konusunda pek çok sıkıntıyı da beraberinde getirdi. Bu araştırma ile amaçlanan Yüksek Öğretim Kurulu kararı gereğince sınavların uzaktan eğitim ile yapılması hakkındaki görüşleri öğrenci görüşlerini ortaya koymak ve yapılacak sınavlarda kullanılması muhtemel değerlendirmeyöntemleri hakkında öneriler sunmaktır. Elde edilen sonuçlara göre, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu farklı gerekçeler ile sınavların uzaktan yapılması kararını desteklemişler ve değerlendirme yöntemi olarak ise ödev ile yapılacak bir ölçmenin daha makul olacağını vurgulamışlardır. Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Öğretmenliği Lisans Programlarındaki öğretmen adayları çalışmanın araştırma grubunu oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: Eğitim, Yüksek Öğretim, Covid-19 (coronavirüs), Uzaktan Eğitim, Sınav Sistemi.

Abstract

The main purpose of distance education is to provide equal opportunity in education. However, this model has become the most common education model worldwide due to the Covid-19 (coronavirus) epidemic that emerged in Wuhan, China at the end of 2019 and affected the whole world in a short time. In Turkey, the Ministry of Education on March 16, 2020 and in all schools affiliated to the Higher Education Institution was interrupted training face to face, one of the tools of distance education methods and 23 as of March was passed to the online training. Switching to online education very quickly has not only been challenging for administrators, students and faculty members who have not had online education experience, but also brought many difficulties in accessing education. The aim of this study is to reveal the views of the students about the distance education of the exams in accordance with the decision of Higher Education Borad and to offer suggestions about possible evaluation methods to be used in the exams. According to the results obtained, most of the pre-service teachers supported the decision of conducting the exams remotely for different reasons and emphasized that a homework assessment would be more reasonable as an assessment method. The research group of the study consists of teacher candidates in Social Studies and Science Education Undergraduate Programs.

Keywords: Education, Higher Education, Covid-19 (Coronavirus), Distance Education, Exam System.

*Doç. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, mhayir@yildiz.edu.tr,ORCID: 0000-0002-3190-3144
** Doç. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, agorgulu@yildiz.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6034-3684

1. GİRİŞ

Koronavirüs (Covid-19) salgını 2019 yılının sonlarında Çin Halk Cumhuriyeti'nde ortaya çıkmış ve Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir. Küresel çapta çok sayıda ülkede etkili olan Covid-19 hastalığı, 29 Kasım 2020 tarihli Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, 61.869.330 kişide tespit edilmiş, 1.448.896kişinin ise hayatını kaybetmesine neden olmuştur (WHO, 2020) (Şekil 1).

Şekil 1. Dünya'da Covid-19 hastalığından ölenlerin ülkelere göre dağılımı
Kaynak: WHO, 2020 https://covid19.who.int/, erişim 11.07.2020, saat 18.00

Hastalıktan etkilenme sayılarını ve ölümleri azaltmak için tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de izolasyon tedbirleri alınmıştır. Bu tedbirlerden birisi de yüz yüze eğitim veren okulların kapatılarak hızlı bir şeklide uzaktan eğitime geçilmesidir. Farklı eğitim kademelerinde toplam 24.901.925 öğrenci okulların kapatılmasından ve uzaktan eğitime geçilmesinden etkilenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Türkiye'de Covid-19 nedeni ile okulların kapatılmasından etkilenen öğrenci sayısı

Okul Tipi	Kadın	Erkek	Toplam
Okul Öncesi	632.994	693.179	132.6123
Birinci Kademe (İlkokul)	2.421.515	2.550.915	4.972.430
İkinci Kademe (Ortaokul ve Lise)	5.450.541	5.950.844	11.404.385
Üçüncü Kademe (Üniversite)	3.312.880	3.886.107	7.198.987
Toplam	**11.817.880**	**13.084.045**	**24.901.925**

Kaynak. (UNESCO, 2020)

Uzaktan eğitim; öğrenci, eğitimci ve öğrenme kaynakları arasında üç temel ayak üzerine kurulu olan bir sitemdir. Bu sistemde eğitim kaynakları çağın teknolojik imkânlarına göre farklılıklar göstermiştir. Dünya'da ilk uzaktan eğitim uygulaması olarak kabul edilen 1728'de Boston Gazetesi'nin mektup ile stenografi dersleri uygulamasından günümüze teknolojik anlamda çok şey değişmiştir (Telli Yamamoto & Altun, 2020). Başlangıçta posta yoluyla, daha sonra yayıncılık mantığı ile var olan uzaktan eğitim, internetin devreye girmesi ile çift taraflı senkronize iletişimin olduğu yeni bir sürecin başlamasına neden olmuştur (İşman, 2008).

Uzaktan eğitim, Dünya'da ve Türkiye'de gelişim dönemlerine ayırılmıştır (Bozkurt, 2017; Tuncer & Taşpınar, 2008; Balaban, 2012; Kırmızıgül, 2020). Bozkurt'a (2017) göre Dünya'da uzaktan eğitimde ilk dönem yazışarak mektup ile gerçekleşmiş ve 1720-1925 arasındaki dönemde 200 yıl sürmüştür. İkinci dönem ise "Görsel-İşitsel Araçlar" dönemi olarak adlandırılır ve kendi içerisinde üç alt döneme ayrılır. Bunlar 1925'te başlayan Radyo ve TV aracılığı ile eğitim, 1970'de başlayan Açık Üniversite ve 1980'lerden itibaren Telekonferans aracılığı ile gerçekleşen eğitim dönemleridir. Üçüncü Dönem ise 1990'lardan sonra başlayan "Bilişim Tabanlı" eğitimdir ve İnternet ve Web teknolojileri ile her geçen gün daha yaygın hale gelmektedir (Bozkurt, 2017). Rusya, Avustralya, ABD gibi geniş coğrafyalara sahip bazı ülkeler için uzaktan eğitim uzun yıllardır örgün eğitimin alternatifi olarak kullanılmaktadır (Toker Gökçe, 2008). Türkiye'de ise uzaktan eğitim sistemi ancak 1950'lerden sonra kullanılmaya başlanmıştır. Uzaktan eğitimin ilk evresi olarak görülen 1923-1955 dönemde Türkiye'de tartışmalar ve önerilerin ortaya atıldığı bir kavramsal dönem olmuştur. İkinci dönemde mektup aracılığı ile yazışarak eğitim verilmiştir. 1956-1975 arasındaki 20 yıllık dönemde gerçekleşen mektupla eğitim dünya ile kıyaslandığında hem çok kısa sürmüş hem de çok sonradan başlamıştır. Türkiye'de mektupla eğitimin tarihini 1950'li yıllarda başlayan Limasollu Naci dil eğitimi ile başladığını gösterir çalışmalar bulunmaktadır (Telli Yamamoto & Altun, 2020). Radyo ve televizyonun uzaktan eğitim aracı olarak kullanıldığı 1976-1995 dönemi Türkiye'de üçüncü dönem olarak tasnif edilmiştir. İnternet ve web teknolojilerinin kullanıldığı bilişim tabanlı eğitim dönemi Türkiye'de dördüncü dönem olarak tasnif edilmiştir ve 1996'da başlamış olup halen devam etmektedir (Bozkurt, 2017). Yükseköğretimde uzaktan eğitim ise 1974 yılında mektupla uzaktan eğitim şeklinde eğitimi kitlelere yaymak amacı ile kurulmuştur (Toker Gökçe, 2008). Türkiye'de uzaktan eğitim devlet ve özel üniversitelerde uzaktan eğitim sistemi aracılığı ile 2000'li yılların başından itibaren internet üzerinden verilmektedir. 2000 yılında ülkemizde YÖK'e bağlı sadece iki tane teknoloji temelli program bulunuyordu (Şimşek, 2012).

Covid-19 salgını küresel çapta eğitim sistemlerinin çok hızlı bir şekilde uzaktan eğitime yönelmesine neden olmuş ve öğretim sistemleri için önemli zorluklar yaratmıştır. Bu zorluklar ülkelerin gelişmişlik durumu ve buna bağlı olarak teknolojik alt yapı seviyesine bağlı olarak farklılıklar göstermiştir. Küresel çapta yaşanan gelişmelerin uzaktan eğitimi gerekli kılması, ülkelerin eğitim sistemlerininde çok hızlı bir şekilde uzaktan eğitim sistemine geçmesine neden olmuştur.

Günümüzde uzaktan eğitim artık çok büyük oranda eş zamanlı (senkron) ya da eş zamansız (asenkron) olarak çevrim içi şekilde gerçekleşmektedir. Çevrim içi eğitim ise Singh ve Thurman'a (2019) göre, eş zamanlı öğrenme, internet erişimine sahip farklı cihazlar (cep telefonları, dizüstü bilgisayarlar, vb.) kullanan senkronize veya asenkronize ortamlarda öğrenme deneyimleri olarak tanımlanır. Bu ortamlarda, öğrenciler eğitmenleri ve diğer öğrencileri görmek ve onlarla etkileşim kurmak için herhangi bir yerde (bağımsız) olabilirler (Singh & Thurman, 2019). Eğitici ve öğrencilerin eş zamanlı katıldığı eğitimde, öğrenciler birden çok biçimde (video, ses, belge vb.) buldukları öğrenme içeriğiyle doğrudan etkileşime girebilir. Buna ek olarak, kendi öğrenimlerinin bir öğretmenin yardımıyla sıralanmasını, yönlendirilmesini ve değerlendirilmesini de seçebilirler. Bu etkileşim, internet aracılığı ile eş zamanlı ve eş zamanlı olmayan ve çeşitli etkinlikler (video, ses, bilgisayar konferansı, sohbetler veya sanal dünya etkileşimi) kullanılarak bir sorgulama topluluğu içinde gerçekleşebilir. Bu eş zamanlı ve eş zamansız ortamlar, katılımcılar arasındaki kişisel ilişkilerin yanı sıra sosyal ve işbirlikçi becerilerin geliştirilmesini teşvik eder (Huang, Liu, Tlili, Yang, Wang, & et.al, 2020).

1.1. Covid-19 pandemi süreecinde Dünya'da Uzaktan Eğitim

Pandemi sürecinde Dünya'nın farklı ülkelerinde uzaktan eğitim sürecine geçildi. Türkiye'de bu ülkeler arasındadır. Farklı ülkelerde yaşanan gelişmeleri ortaya koymak amacı ile Crawford ve diğerleri (2020) dünya üzerinde altı farklı bölgede bulunan farklı gelişmişlik düzeyinde 20 farklı ülkede yaşanan gelişmeleri ele alan bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmada Covid-19 dönemi içerisinde yükseköğretim kurumlarının çevrim içi eğitim ve müfredatın yeniden geliştirilmesi konusunda farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir (Crawford vd., 2020).

Pandemi sürecinde örgün eğitim durdurularak uzaktan eğitim sistemine geçen beş ülkeyi inceleyen başka bir araştırma sonuçlarına göre uzaktan öğretim faaliyetleri için bir çerçeve sunan mevzuat, altyapı, insan kaynakları, içerik olmak üzere beş temel alana bakılmış ve bir yol haritası oluşturulmuştur. Buna göre; yakın gelecekte uzaktan eğitimin ve hatta daha yeni bir isimlendirmeyle dijital öğrenmenin, ikincil (atıl) bir alternatif ya da yüz yüze öğrenmede destek fonksiyonu olmak yerine, eğitimin asli zemini haline dönüşeceği öngörülmüştür (Telli Yamamoto & Altun, 2020).

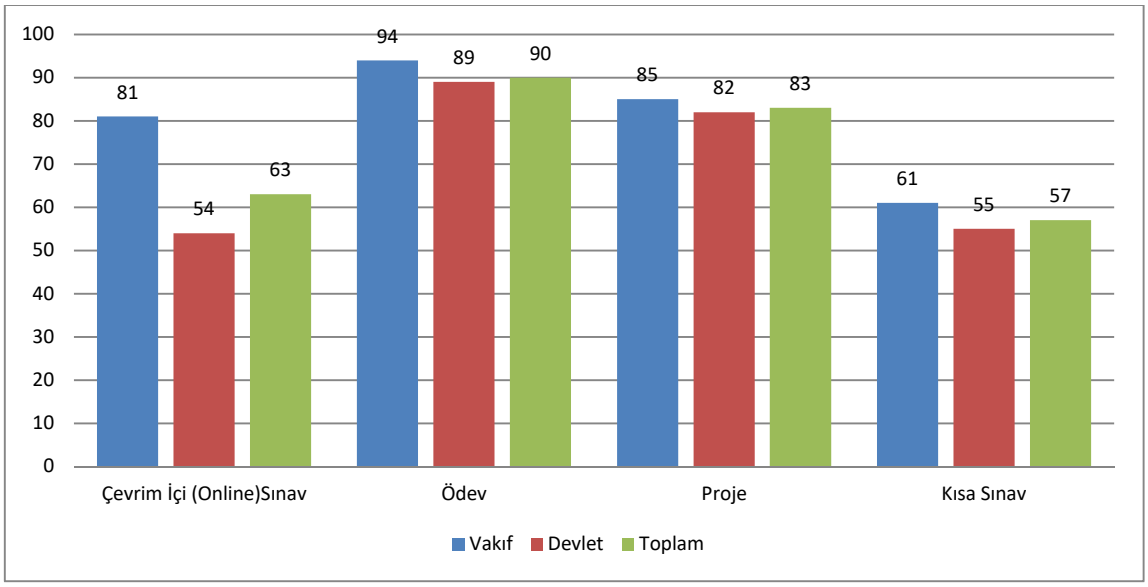
Acil uzaktan öğretim ile çevrim içi öğrenme arasındaki farkı ele alan bir araştırmada Covid-19 döneminde örgün eğitimden senkronize eğitime geçilmesi ile farklı nedenlerden aksamaların olabileceği, bu aksaklıkları gidermek için eş zamansız uzaktan eğitimin önemli olduğunu vurgulamakta, ödevler içinde son tarihler için esneklikler sağlamanın önemi üzerinde durulmaktadır. Ayrıca eğiticilerin ve idarecilerin edindiği tecrübeleri gelecekte halk sağlığını tehdit eden durumlar olduğunda uygulayabilmek için Covid-19 sürecinde elde edilen tecrübeler ile uzaktan eğitimin güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesinin önemli olduğu üzerinde durulmuştur (Charles , Stephanie , Barb , Torrey , & Aaron, 2020).

Gürcistan'da Covid-19 (coronavirüs) nedeni ile uzaktan eğitime geçilmesini ele alan bir başka araştırmada çevrim içi eğitim biçimine hızlı geçişin başarılı olduğunu ve deneyim kazanıldığını ve bu yöntemin gelecekte daha yaygın kullanabileceğini doğrulamaktadır (Basilaia & Kvavadze , 2020). Filipinler'de Covid-19 nedeni ile okulların kapanması sürecini değerlendiren Toquero süreçte yaşanan aksaklıkları ortaya koyarak, yapılması gerekenleri ele almıştır. Pandemi sürecinde eğitim alanında ülkelerin yaşadıkları tecrübeleri ele alan çalışmaların yaygınlaşmasının önemine vurgu yapmıştır ve Filipinler örneği aktarılmıştır (Toquero, 2020). Az gelişmiş bir ülke olan Zambiya'da Covid-19 pandemisi nedeni ile okulların kapanmış olmasının öğrencilerin performanslarını olumsuz etkilediği ifade edilmiştir. Bu durumun oluşmasında ekonomik gelişmişlik düzeyinin oldukça etkili olduğu belirtilmiştir (Sintema, 2020). ABD'de yapılan bir araştırma öğrencilerin çevrim içi eğitime katılma sürecinde sıklıkla sessiz kalmaları ya da uzaktan eğitim sürecindeki sessizlik deneyimlerinin eğitim sürecini olumsuz etkilediğini göstermiştir (Duran, 2020)

Pekin Üniversitesindeki uzaktan eğitim sürecini ele alan araştırmada çevrimiçi eğitiminin durumu analiz edilmiş, büyük ölçekli çevrimiçi eğitimin etkili bir şekilde sunulması için yüksek etkili öğretim uygulamasının altı ilkesi üzerinde durulmuştur. Bunlar; a)çevrimiçi öğretim tasarımı ve öğrenci öğrenimi arasında yüksek uygunluk, (b) çevrimiçi öğretim bilgilerinin etkili bir şekilde sunulması, (c) öğretim üyeleri ve öğretim asistanları tarafından öğrencilere sağlanan yeterli destek; (d) öğrencinin her yönü ile öğrenmesini geliştirmek için yüksek kalitede katılım ve (e) çevrimiçi eğitim platformlarının beklenmedik olaylarıyla başa çıkmak için acil durum planı oluşturmak ilkeleridir (Bao, 2020). Pandemi sürecini eşi görülmemiş süreç olarak gören Yan, bu sürecin eşi görülmemiş fırsatlar ve değişimler sunacağını ileri sürdüğü araştırmasında fiziksel dünyadaki zorunlu sosyal izolasyonların insanların siber dünyadaki sosyal etkileşimlerini önemli ölçüde arttırması durumunu yeni normal olarak tanımlamaktadır (Yan, 2020).

1.2. Covid-19 pandemi süreecinde Türkiye'de Uzaktan Eğitim

Türkiye'de, Yükseköğretim Kurumu'nun (YÖK), 3 Mayıs 2020 tarihli raporuna göre, 127 devlet ve 62 vakıf olmak üzere toplam 189 üniversite kısa sürede uzaktan eğitime başlamıştır. 2019-2020 Eğitim ve Öğretim Yılı Bahar Döneminde üniversitelerde yürütülmekte olan toplam ders sayısı 736.341 iken küresel salgın sonrası uzaktan öğretim kapsamında açılan ders sayısı toplam 663.808 olmuş ve bu derslerinin %90'dan fazlası uzaktan eğitim sistemi ile verilmiştir. Teorik derslerin ve uygulamalı derslerin teorik kısımlarının tamamına yakını uzaktan eğitim ile verilirken uygulamalı derslerin %75'i uzaktan eğitim ile verilmiştir. Çok sayıda üniversitede dersin ders saati sonrasında da takibinin mümkün olması ve bu derslerin takibinde zorunluluk olmaması, devamın az olması üzerinde etkili olmuştur. Öğretim üyeleri açısından değerlendirme sisteminde ayrışarak ön plana çıkmış olan tek bir sınav yöntemi mevcut olmamak ile birlikte ödev ve proje daha çok tercih edilmiştir (Şekil 2). Ayrıca uzaktan öğretim sosyal bilimler alanında %91, fen bilimlerinde %78, mühendislik bilimlerinde %77, sağlık bilimlerinde %54 oranında gerçekleştirilmiştir (YÖK, 2020).

Şekil 2. Küresel salgın Sürecinde üniversitenizde ara sınav /ölçme değerlendirmeyi nasıl yapmayı planlamaktasınız? (Birden çok seçenek işaretlenebilir) Kaynak. YÖK, 2020

Covid-19 sürecinde Türkiye'de eğitim ile ilgili yapılan araştırmalar öğrencilerin uzaktan eğitim ile derse katılması sürecinde sıkıntılar ile karşılaştıkları ve süreçten olumsuz olarak etkilendiklerini göstermektedir (Karakuş, Ucuzsatar, Karacaoğlu, Esendemir, & Bayraktar, 2020). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecinde can sıkıntısı ile başa çıkma stratejilerine odaklanan başka bir araştırmada ise eş zamanlı eğitimde yaklaşma stratejisinin derse odaklanmaya yardımcı olduğunu göstermiştir (Kuloğlu, 2020). Türkiye'de farklı üniversiteler sahip oldukları alt yapı olanaklarına göre sitratejiler geliştirmişlerdir. Uzaktan eğitime en erken başlayan üniversiteler arasında bulunan Fırat Üniversitesinde Covid-19 salgını sürecinde öğrenciler uzaktan eğitim sistemi üzerinden derslere katılmış ve adaptasyon oranı yüksek olmuştur. Araştırma sonuçları uzaktan eğitimin Fırat Üniversitesinde başarı ile yaptığını ortaya koymuştur. (Dikmen & Bahçeci, 2020). Üzerinde araştırma yapılan bir başka Üniversite ise Konya Necmettin Erbakan Üniversitesidir. Eğitim Fakültesi öğrencileri ile yapılan araştırmada öğretmen adaylarının çoğunluğunun cep telefonu ile derslere katıldığı ve sabit internet hattı kullandığı belirlenmiştir. Eş zamanlı derslerde en yararlı buldukları yöntemin sözlü sunumlar olduğu, genel olarak öğretmen adaylarının eş zamanlı derslere karşı olumsuz tutum içinde oldukları görülmüştür. Gelecekte öğretmen olduklarında çevrim içi uzaktan eğitim verme konusunda isteksiz oldukları, kendilerini yeterli görmedikleri ve çevrim içi derslerin eğitimin geleceği olduğuna inanmadıkları tespit edilmiştir (Karatepe, Küçükgençay, & Peker, 2020).

Uzaktan eğitim yöntemi ile yapılan sınavları güvenli bulmayan araştırmalar sınav güvenliğni sağlamak amacıyla görüntülü, kameralı yada yüz tanıma özelliği olan sistemler ile sınavların yapılması gerektiğini belirtmektedirler (Kınalıoğlu & Güven , 2011). Covid-19 pandemi sürecinde Türkiye'de okullarda eğitime 1 haftalık ara verilmesinin ardından hızlıca uzaktan eğitime geçilmiş ve niceliksel olarak başarı sağlanmıştır. Fakat niceliksel olarak sağlanan başarıya rağmen niteliksel olarak eksiklikler olduğu ve açık ve uzaktan eğitim sisteminin altyapı, erişim, içerik, tasarım, uygulama, kalite, güvenlik, mevzuat ve pedagojik açıdan güçlendirilmesi gerekmektedir. Uzaktan eğitimde eğitimin sunumu kadar değerlendirme sistemi de önemlidir (Can, 2020). Bu durum eğitimcilerin yanı sıra veliler tarafından da vurgulanmaktadır(Yılmaz , 2020). Çevrim içi sınavlarda öğrencilerin bilgisayar kullanma becerileri sınav kaygılarını etkilemektedir. Sarıkaya ve diğ.(2015) öğrencilerinin uzaktan eğitimde yapılan çevrim içi sınava yönelik öğrenci tutumlarını araştırmış ve sınava katılan öğrencilerin tutumları ile bilgisayar ve internet kullanım düzeyleri arasındaki ilişki olduğu ortaya konmuştur. Genel olarak çevrim içi sınavlar konusunda olumlu tutumların olduğunu ortaya koyan araştırmada internet kullanım becerileri yüksek olan öğrencilerde sınav kaygıları, becerileri

zayıf olanlara göre daha az çıkmıştır. Ayrıca erkek öğrencilerin çevrim içi sınavlara yönelik tutum puanları kadın öğrencilerden daha fazladır (Sarıkaya, Alsancak Sarıkaya, & Kılıç Çakmak, 2015). Ayrıca uzaktan eğitimde öğrencilerin basılı ve dijital materyal kullanmaları sınav başarıları üzerinde etkili olmaktadır. Yapılan bir araştırmada uzaktan eğitim ile eğitim görmekte olan öğrencilerin basılı materyalle sınav olmayı tercih etmelerine rağmen dijital materyal ile yapılan sınavlarda daha başarılı oldukları tespit edilmiştir (Solak, Ütebay, & Yalçın, 2020). Fırat Üniversitesi'nde sınavlar uzaktan eğitim sistemi üzerinden farklı yöntemler ile gerçekleştirmiştir (Dikmen & Bahçeci, 2020)

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın Üniversitelerarası Yenilikçilik ve Girişimcilik Endeksi sıralamasına giren ve uzaktan eğitim hizmeti veren otuz devlet üniversitesi Çelik ve Percin (2020) tarafından e-hizmet kalitesi açısından değişik kriterlere tabi turularak değerlendirilmiştir. Bu araştırmaya dahil olan otuz üniversite arasında örneklem grubumuzun mensubu olduğu Yıldız Teknik Üniversiteside yer almakta ve 7. sırada bulunmaktadır (Çelik & Perçin, 2020). Dolayısı ile uzaktan eğitim kalitesi bakımından önde gelen üniversitelerden birisinde eğitim alan öğrencilerin beklentileri ve düşüncelerinin literatüre katkı açısından oldukça önemli olduğu düşünülmüştür. Zorunlu olarak 2019-2020 öğretim yılı, bahar döneminde tüm üniversitelerde uygulanan uzaktan eğitim modeli, yakın gelecekte eğitim sistemi içerisinde yüz yüze eğitim ile uzaktan eğitimin aynı programda yer almasına yol açabilecektir (Akdemir, 2011). Ayrıca Covid-19 pandemi sürecinde yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu sağlık alanındadır. Eğitim alanında yapılan yayınların sayısı her geçen gün artarken daha fazla çalışmanın yapılması gelecekte olağanüstü durumlarda eğitim sisteminin nasıl şekillenmesi gerektiğine katkı sağlayacaktır.

1.3. Araştırma Soruları

Araştırmanın amacı uzaktan eğitim çerçevesinde yapılan sınavlar hakkında sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmen adaylarının görüşlerini ortaya koymaktır. Bu amaca ulaşmak için ise aşağıda belirtilen sorulara cevap aranmıştır.

1. Sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmen adaylarının, sınavların uzaktan yapılmasına yönelik görüşleri nelerdir?

2. Sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmen adayları, uzaktan eğitim kapsamında yapılacak bir sınav için hangi sınav türünü uygun görmektedirler?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma ile öğretmen adaylarının Covid-19 pandemi döneminde sınavların uzaktan eğitim ile yapılması konusundaki görüşleri ve gerekçeleri saptanmıştır. Yöntem olarak karma yöntem yaklaşımlarından yakınsayan paralel karma yöntem deseni kullanılmıştır. Bu yaklaşımda, araştırmacı nitel ve nicel verileri beraber toplar. Ancak verileri ayrı ayrı analiz eder ve bulguların birbirini doğrulayıp doğrulamadığını belirlemek için bulguları karşılaştırır (Creswell, 2016).

2.2. Araştırma Grubu

Araştırma grubunu, Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmenliğinden 141 ve fen bilimleri öğretmenliğinden 109 öğretmen adayı olmak üzere 250 kişi oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı, öğretmen adayını tanımlayan sorulardan ve çoktan seçmeli soruların önce seçilip, sonrasında seçtikleri cevabı detaylandırılmasının istendiği üç kısımdan oluşan bir form olarak hazırlanmıştır. Formda yer alan soruların şıklarını seçtikten sonra adaylar ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak seçilen şıkkı neden seçtiklerini, kendi ifadeleri ile açıklamaları istenmiştir. Oluşturulan

görüşme formunun ilk kısımı, cinsiyet, öğrencinin eğitim gördüğü program ve uzaktan eğitimi takip ettiği şehir gibi bilgilerin sorulduğu bağımlı değişkenlerden oluşmaktadır. İkinci kısımda ise sınavların uzaktan yapılması konusundaki öğretmen adaylarının fikirlerini öğrenmeye dönük olarak "sınavlar okulda yapılmalıydı", "sınavların uzaktan yapılması doğru bir yaklaşımdı", "kararsızım" şıkları verilerek hazırlanmış bir bölüm yer almaktadır. Veri toplama aracının üçüncü kısmında ise öğretmen adaylarına, uzaktan yapılacak olan sınavlarda hangi sınav yöntemini daha uygun buldukları sorulmuştur. Bu soru için ise çoktan seçmeli cevaplar olarak "klasik sorulardan oluşan sınav", "çoktan seçmeli sorulardan oluşan sınav", "karma sınav", "ödev", "proje" ve "diğer" şıkları sunulmuştur. Her iki soru için de şıklamalar tamamlandıktan sonra çalışmaya katılan öğretmen adaylarından, seçmiş olduğu şıkkı neden seçtiğini belirtmeleri görüşmeler sırasında istenmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin analizinde ve grafiklendirilmesinde SPSS programı ve Microsoft Excel programı kullanılmıştır. Çalışmanın ilk safhasında, öğretmen adaylarına çoktan seçmeli olarak araştırmada kullanılan soruların cevaplarını seçmelerine yönelik hazırlanmış veri toplama aracı verilmiş, kendileri için uygun olan seçeneği seçmeleri istenmiştir. Daha sonra ise seçtikleri şıkları neden seçtikleri mülakat yöntemi ile sorgulanmıştır. Toplanan verilere ait kodlar oluşturulmuş ve oluşturulan kodlar SPSS programına aktarılmıştır. Daha sonra SPSS programında frekans dağılımları yapılarak sayı ve oranlar elde edilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkileri tespit etmek amacı ile korelasyonlarına bakılmıştır. K^2-Testi (Chi-Square), T-Test ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testleri yapılmıştır. İki grup ya da iki durum için sürekli değişkenlerden elde edilen değerler t-testi ile kıyaslanır. İkiden fazla durum ya da grup varsa tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testleri yapılır. Tek yönlü varyans analizinde (ANOVA) normal ve homejen dağılım olmak üzere iki varsayım vardır (Pallant, 2016).

Temelde uzaktan eğitim ile sınav sistemi üzerine, öğretmen adaylarının görüşlerine ulaşmak için yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin çözümlenmesinde frekans analizi kullanılmıştır. Bu analiz sonrası ise araştırma problemine dönük olarak belirlenmiş olan alt problemler esas alınarak bulgu değerlendirmesi yapılmıştır. Veriler analiz edilirken, araştırmaya katılan öğretmen adaylarına, temsilen kodlar verilmiş ve "Ö1, Ö2, Ö3,..." şeklinde belirtilmişlerdir. Çalışmada nitel veri toplama yöntemi olan mülakat tipi görüşmeler ile ulaşılan veriler yorumlanmış ve görüşmelerden alıntılar yapılarak bu yorumlar desteklenmiştir. Araştırmanın veri işleme sürecinde, içerik analizi yapılarak kodlar oluşturulmuştur. İçerik analizi ile veri toplama süreci sonunda elde edilen çok sayıda bilginin başlıca anlamlı bölümleri belirlenir, her bölümün kavramsal olarak ne anlam ifade ettiği bulunur, oluşturulan bölümler için kodlamalar yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Yapılan kodlama sonucunda ortaya çıkan veriler ile problem durumuna ait nitel verilerin sayısal analizi yapılmıştır. Nitel verilerin analiz edilmesindeki süreç, analiz edilmek üzere hazırlanan verilerin düzenli bir biçimde toplanıp bir araya getirilmesiyle başlamaktadır. Sonraki aşamada toplanmış olan verilerin incelenmesine geçilerek, belirli kodlar altında ayrıştırılarak tablolar halinde sunulması esasına dayanır (Creswell, 2016).

2.5. Araştırmada Etik Süreçler

Gerçekleştirilen araştırma çerçevesinde, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan (Sayı:73613421-604.01.02-BABBFCF3, Konu: Etik Kurul Kararı 2020/4) ve Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörlüğü'nden izin alınmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlayan öğrencilerden alınan cevapların gizlilik ilkesinin çiğnenmeyeceği, elde edilen verilerin bilimsel araştırma dışında diğer amaçlarla asla kullanılmayacağı ve araştırmacılar tarafından kontrolünün her basamakta sağlanacağı açıklanmıştır. Ayrıca yanıtlayıcıların isimleri alınmayarak, kimliklerinin gizleneceği konusunda güvence verilmiştir.

3. BULGULAR

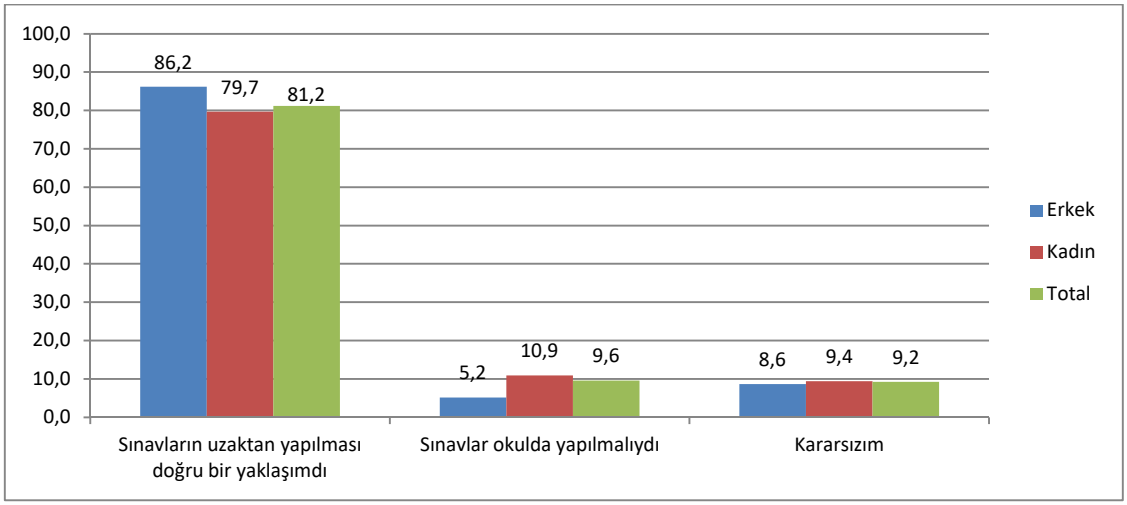
Araştırmaya Yıldız Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören %23,2'si (f=58) erkek, %76,8'i (f=192) kadın toplam 250 öğretmen adayı dâhil olmuştur. Öğretmen adaylarının sadece ¼'ü erkektir ve bu oran sosyal bilgiler eğitiminde daha yüksektir. Katılımcı öğretmen adaylarının %56,4'ü (n=141) sosyal bilgiler eğitimi ve % 43,6'sı (n=109) fen bilimleri öğretmenliği programlarında eğitim görmektedirler. Bu Öğretmen adayları, araştırmanın yapıldığı tarihte %72,4 (n=181) oranında İstanbul'da, %27,6 (n=69) İstanbul dışındaki illerde ikamet etmektirler. İstanbul'da ikamet eden öğretmen adayları arasında kızların oranı %80 iken, İstanbul dışındaki öğrenciler arasında %68'dir. İstanbul'a eğitim için gelen erkek öğretmen adayları, kızlara göre daha fazladır (Tablo 2).

Tablo 2. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının eğitim programı, eğitim düzeyi ve ikamet edilen yere göre dağılımı

			Eğitim Programı				İkamet Yeri			
	Toplam		Sosyal Bilgiler		Fen Bilgisi		İstanbul		Diğer	
Cinsiyet	*n*	*%*	*n*	*%*	*n*	*%*	*n*	*%*	*n*	*%*
Erkek	58	23,2	46	18,4	12	4,8	36	14,4	22	8,8
Kadın	192	76,8	95	38	97	38,8	145	58	47	18,8
Toplam	**250**	**100**	**141**	**56,4**	**109**	**43,6**	**181**	**72,4**	**69**	**27,6**

3.1. Sınavların Uzaktan Yapılması Konusundaki Öğretmen Adayları Görüşleri

Öğretmen adayalarının %81,2'si (n=203) "sınavların uzaktan yapılması doğru bir yaklaşımdı" derken, %9,6 (n=24) "sınavlar okulda yapılmalıydı" demiş, %9,2 (n=23) ise bu konuda kararsız olduğu görüşünü belirtmiştir (Şekil 3).

Şekil 3. Sınavların uzaktan yapılması konusunda öğretmen adayları görüşleri ve cinsiyetlere göre oransal dağılımı

Şekil 3'e bakıldığında, sınavların uzaktan yapılması doğru bir yaklaşımdı diyen erkek öğretmen adayı oranı %86,2 iken, kız öğretmen adayı oranı %79,7 olarak belirlendiği görülmektedir. Sınavların okulda yapılmasının daha doğru bir karar olacağını düşünen erkek öğretmen adayları ise %5,2 değerindeyken, kız öğretmen adayı %10,9 değerindedir. Sınavlar konusunda kararsız kalanların ise %8,6'sı erkek öğretmen adaylarından oluşurken, %9,4 kız öğretmen adaylarından oluşmaktadır.

Yapılan Chi-Square (K^2) testinde sınavın uzaktan yapılması konusunda cinsiyetler arasında ilişki olmadığı görülmüştür. Sınavların uzaktan yapılması konusundaki öğrenci düşünceleri Independent

Samples T-Test ile analiz edilmiştir. Öğretmen adaylarının, eğitim programı ve hâlihazırda ikamet ettiği yer arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Eğitim programı ile sınavların uzaktan yapılması arasında anlamlı bir ilişki olmadığı (Sig=0,958) görülmüştür. . İkamet edilen yer (Sig=0,007) ile sınavların uzaktan yapılma kararı arasında anlamlı ilişki yani farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Istanbul dışındakiler sınavların uzaktan yapılması kararını daha fazla olumlu bulmuşlardır.

Tablo 3. Sınavların uzaktan yapılmasına yönelik öğretmen adayı görüşleri

Tema	Kod	Frekans
Uzaktan yapılması doğru bir yaklaşımdı	Mevcut durumda en sağlıklı karardı, hasta sayıları hala çok yüksek	155
	Şehirlerarası ulaşım, ülke çapında salgın riski yaratırdı	79
	Şehir içi toplu ulaşım, riski artırırdı	65
	Sınavlar okulda olsaydı, öğrenci hareketliliği yeni bir salgın dalgası yaratabilirdi	56
	Kalabalık kampüs ve sınıf ortamı salgın riskini artırır	46
	Şehirlerarası ulaşım sorunu olabilirdi	31
	Pandemi nedeni ile sağlıklı yurt ortamı sorunu olurdu	27
	Sınavlar okulda olsaydı sosyal mesafe korunamazdı	24
	Sıvanlar okulda yapılsaydı sağlık konusunda kaygı oluşur stres artardı	16
	Alınan tedbirlerin olumlu sonuçları heba olurdu	10
	Sınavlar okulda yapılsaydı ekonomik maliyet artardı	4
	Sınavlara girmezdim	2
	Eğitimden kopmamızı engeller	1
	Kronik hastalığı olanlar için okul yüksek risk	1
	Virüs sayesinde üniversiteler dijital eksikliklerini görme ve giderme imkânı buldular	1
	Uzaktan eğitim zaman tasarrufu sağladı	1
Okulda yapılmalıydı	Online sınavların adil olmayacağını düşünüyorum ve kaygılıyım	36
	Online eğitimde fırsat eşitsizliği var	23
	Evde sınav motivasyonu ve dikkat dağınıklığı sorunu oluyor	17
	Sınavlar şimdi ya da okullar açılmadan önce okulda yapılabilirdi	6
	AVM'ler açıldığına göre sınavlar okulda olabilirdi	1
Kararsızım	Online erişimde teknik sorunlar ve alt yapı eksikliklerinin yarattığı kaygı	11
	Öğrenci psikolojisi ön görülerek öğrenci merkezli alternatif sınavlar olmalı	9
	Örgün eğitimin kıymetini anladık	2
	Mevcut psikolojide hiç sınav olmamalı	1
	Çevirim içi eğitim hocalar ile iletişim sorunu yaratıyor	1

Araştırmaya katılan tüm öğretmen adaylarına sınavların uzaktan yapılması ile ilgili düşünceleri mülakat tekniği ile de sorulmuştur. Büyük çoğunluk uzaktan eğitim sistemi ile sınavların yapılması kararını doğru olarak değerlendirmiştir. Ortaya koydukları görüşler birbirinden farklılıklar arz etse de bu kararı olumlu bulmalarının en temel nedeni Covid-19 salgın riskinin hala önemini koruyor olması, ortak nokta olmuştur. 250 öğretmen adayının vermiş olduğu cevaplardan 626 kodlama yapılmıştır. Daha sonra bu kodlar anlamlarına göre tasnif edilerek 26 ana tema oluşturulmuştur (Tablo 2). Bu görüşler arasında 155 öğretmen adayı tarafından ifade edilen "Mevcut durumda en sağlıklı karar, hasta sayıları hala çok yüksek" ifadeleri tekrarlanma sıklığı en fazla olan ifadedir. Fen bilimleri eğitimi alanında öğrenim görmekte olan Ö8 ifadesinde "Bana göre sınavların uzaktan yapılması yönündeki karar verilebilecek en doğru karardı. Çünkü sadece bizim üniversite değil genel olarak tüm üniversiteleri ele aldığımızda Türkiye'nin farklı şehirlerinden gelen on binlerce öğrenci var. Sınavların okulda yapılması durumunda öğrencilerin şehirlerarası yolculuk yapması gerekmektedir. Bu durumda özellikle büyük şehirlerde kalabalıklaşma artacak ve Covid-19'un bulaşma hızı artacaktır. Bu şekilde de bu pandemi sadece büyük şehirlerde büyük problemlere sebep olmaktan çıkacak ve dönüşlerde küçük şehirlere de bulaş hızını artıracaktır. Öğrencilerin yakalandığı bu virüs hem şehirdeki insanlara hem ailesine hızlıca bulaşabilir. Bunun sonucunda da pandemi durumundan kurtulmamız çok daha zorlaşır. Bu sebeple sınavların uzaktan yapılması kararının oldukça doğru olduğunu düşünüyorum." demiştir. "Şehirlerarası ulaşım ülke çapında salgın riskini yaratırdı (f=79)" görüşü Ö8 haricindeki pek çok öğrenci tarafından da ifade edilmiştir. Öğrenciler tarafından sıklıkla dile getirilen "Sınavlar okulda olsaydı öğrenci hareketliliği yeni bir salgın dalgası yaratabilirdi (f=56)" Ö1 tarafından da

dile getirilmiştir. Öğrencilerin şehir içerisinde toplu taşıma kullanmalarında, kampüs içerisinde ve sınıflarda oluşacak kalabalığın sosyal mesafeyi koruma konusunda sorun yaratacağı ve bu durumun salgın riskini artıracağını ifade eden öğrenciler online sınavları desteklemektedir.

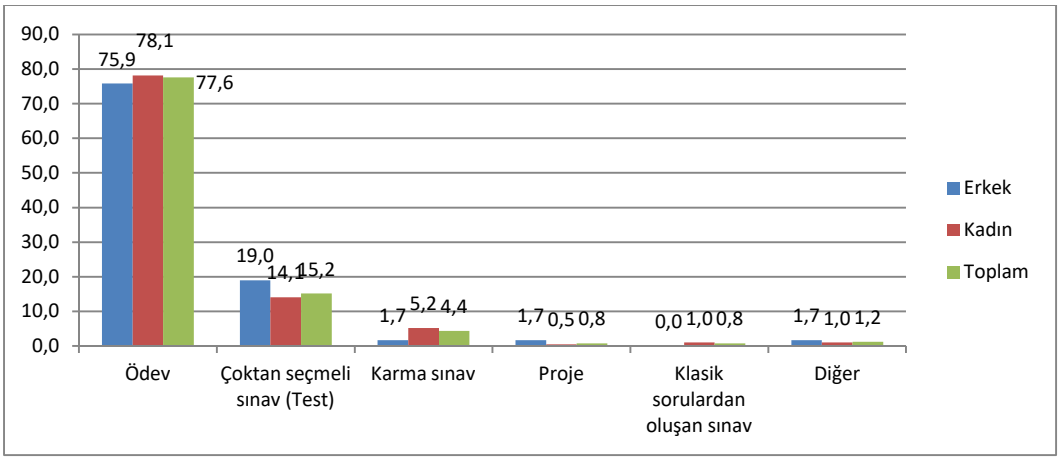
Sosyal Bilgiler Eğitimi Programında eğitim görmekte olan öğretmen adayı Ö28, sınavların uzaktan yapılması konusunda "Sınavların uzaktan yapılması daha iyi oldu. Çünkü böyle bir risk varken 50-60 kişilik sınıflarda ders ya da sınav yapmak doğru olmazdı diye düşünüyorum. Sonuçta vakaların %60'ı İstanbul'da yaşıyor. Okula gidene kadar ister istemez toplu taşıma kullanacağız ve okula gittiğimizde kalabalık sınıflarda ders görmek tehlikeyi ikiye katlardı. Ben ve benim gibi birçok öğrenci de şehir dışından gelecekti. Böyle düşününce açılması resmen hastalığa açık kapı bırakmak olurdu" demekte ve en fazla Covid-19 vakasının olduğu bir şehirde riskin daha fazla olacağına vurgu yapmaktadır. Ö28 tarafından dile getirilen "Şehir içi toplu ulaşım riski artırırdı (65)", Kalabalık kampüs ve sınıf ortamı salgın riskini artırır (46)" görüşleri uzaktan sınav kararını destekleyen çok sayıda öğretmen adayının da görüşüdür. En yaygın ikinci görüş olan "Şehirlerarası ulaşım ülke çapında salgın riskini yaratırdı (f=79)" Ö28 tarafından da dile getirilmiştir.

Sınavların online yapılmasını destekleyen öğretmen adayları ayrıca şehirler arası ulaşımın hem araç bulma hem de maliyetler açısından sorun olabileceğini belirtirken online sınav ile bunun önüne geçildiğini belirtmişlerdir. Öğrenci yurtlarının pandemi sürecinde karantina için kullanılması, yurtlarda iki ya da daha fazla kişinin konaklamak zorunda olması gibi nedenlerde online sınavları destekleyen öğrencilerin üzerinde ortak görüş belirttikleri noktalardır. Sosyal Bilgiler Eğitimin Programında eğitim görmekte olan öğretmen adayı Ö45 "Uzaktan yapılması iyi oldu. Çünkü binlerce öğrencinin akın akın farklı şehirlere gitmesi büyük bir göç hareketine sebebiyet verecekti. Bunun yanında yurtlarda kalan öğrencilerin en az 2 kişilik odalarda kalması da büyük bir risk faktörü. Özellikle gidiş-dönüş konusunda maddi açıdan da sıkıntılara yol açardı." ifadesi ile online sınav kararını destekleme gerekçelerini ortaya koymaktadır. "Pandemi nedeni ile sağlıklı yurt ortamı sorunu var (f=27)" görüşü 27 öğrenci tarafından daha belirtilmiştir. Sınavların okulda yapılmasını durumunu olumsuz olarak değerlendiren bir kısım öğrenci "Sıvanlar okulda yapılsaydı sağlık konusunda kaygı oluşur stres artardı (f=16)", "Sınavlara girmezdim (f=2)" ifadelerini kullanmışlardır.

Büyük oranda (%77,6) desteklenen sınavların uzaktan yapılması kararı az sayıda olsa dahi bazı öğrenciler tarafından olumlu bulunmamıştır. Sınavların uzaktan yapılması konusunda kararsız olan ya da olumsuz olarak değerlendiren öğrenciler "Uzaktan yapılan sınavların adil olmayacağını düşünüyorum ve kaygılıyım (f=36)" görüşünde birleşmişlerdir. "Online eğitimde fırsat eşitsizliği var (f=23)", "Evde sınav motivasyonu ve dikkat dağınıklığı sorunu oluyor (f=17), "Online erişimde teknik sorunlar ve alt yapı eksikliklerinin yarattığı kaygı (f=11)" gibi görüşler belirtmişlerdir. Sınavların uzaktan yapılması konusunda olumsuz görüş bildiren Fen Eğitiminde öğrenim gören öğretmen adayı Ö73, "Sınavların okulda yapılmasının daha iyi olacağını düşünüyordum. Ancak Temmuz ayı sonu veya daha sonra yapılması uygun olabilirdi. Uzaktan sınavların hem düzgün yapılabileceğini düşünmüyorum hem de öğrenci internet kaynaklı birçok sorun yaşayabilir. Aynı zamanda internete ulaşma imkânı olmayan birçok öğrenci de bulunmaktadır. Bu öğrenciler zaten uzaktan eğitim sisteminden verim alamıyorlar. Birde sınavlara girme hakları ellerinden alınmamalıdır. Sınavlar okulda yapılsaydı herkes eşit şartlarda olabilirdi." şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

3.2. Uzaktan Eğitim Kapsamında Yapılacak Bir Sınav için Hangi Sınav Yönteminin Uygun Olduğuna Dair Öğretmen Adayı Görüşleri

Çalışma grubunda yer alan öğretmen adayaları, uzaktan eğitim ile yapılacak olan sınavlarda uygulanacak yöntem konusunda farklı düşüncelere sahip olmakla birlikte büyük çoğunluk ödevi tercih etmektedir. Araştırmaya katılanların %77,6'sı (n=194) sınav tercihini ödev olarak belirtmişlerdir. Diğer sınav yöntemlerinin tercih oranlarına baktığımızda; çoktan seçmeli sorulardan oluşan sınav %15,2 (n=38), karma sınav %4,4 (n=11), klasik sorulardan oluşan sınav %0,8 (n=2), proje %0,8 (n=2) ve diğer %1,2'lik (n=3) paya sahiptir (Şekil 4).

Şekil 4. Uzaktan eğitim kapsamında yapılacak bir sınav için hangi sınav yönteminin uygun olduğuna dair öğretmen adayı görüşleri

Öğretmen adaylarının uzaktan eğitim kapsamında yapılacak bir sınav için hangi sınav yönteminin uygun olduğuna ait görüşlerini sorgulamak için yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeden elde edilen bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Fen Bilimleri Eğitimi Programında öğrenim görmekte olan öğretmen adayı Ö91, bu konudaki görüşünü ortaya koyarken "Sınavlar, ödev şeklinde olmalıdır. Çünkü online platformda final sınavını gerçekleştirebilmek için her öğrencinin eşit koşullarda olması gerekir ancak pandemi nedeniyle memleketine veya köyüne giden öğrenciler olduğu için ve bu öğrencilerin internet erişim sıkıntısı çekme durumu olacağı için online platformda sınav yapmak yerine, vizelerde uygulanan yöntem olan ödev veya proje şeklinde sınav yapılmasını uygun bulmaktayım. Bu şekilde internet sorunu olan öğrencilerin daha az stres yaşaması sağlanabilir. Ayrıca ödev şeklinde verilirse belirli bir zamanda herkesin ödevlerini yapabileceğini ve daha az sorun yaşayacağını düşünmekteyim. İnternet erişimine sahip bizler bile bazen online derslerimize katılmakta zorluk çekerken, online sınav esnasında sorun yaşama durumumuzun da olacağı düşünülmeli ve bu durum dikkate alınarak karar verilmelidir." ifadeleri ile pek çok arkadaşının düşüncesini aktarmaktadır. Sınavların ödev şeklinde yapılması gerektiğini ifade eden öğrencilerden bir diğeri sosyal bilgiler eğitimi programında eğitim görmekte olan öğretmen adayı Ö35 ise, "Ülkemizdeki internet altyapısı ve gelir eşitsizliği göz önünde bulundurulunca uygun süre verilip makul ödevlerle değerlendirme yapılması daha makul olacaktır. Sınav sırasında internet kopması veya herhangi bir teknolojik problem sınavı zora sokabilir." ifadesini kullanmıştır.

Tablo 3. Sınavların uzaktan yapılmasına yönelik öğretmen adayı görüşleri

Tema	Kod	Frekans
Ödev		51
	İnternet kesintileri nedeni gibi nedenler ile alt yapı sorunlarının oluşması	45
	Ödev hazırlarken daha fazla bilginin öğrenilmesi	36
	Ödev dışındaki sınav türlerinde sınav güvenliği sorunsalı	23
	Sınavların stres oluşturması ve pandemi stresi ile birleşmesi	19
	Ödev dışı sınavlarda kişisel ve ortam eksikliklerinden dolayı fırsat eşitsizliği	13
	Ödev hazırlamadaki tecrübenin olumlu etkisi	8
	Öğretim üyelerinin ödevlere daha yüksek not vermesi	3
	Çevrim içi sınavlarda sınav süresinin yetersiz gelmesi	
Çoktan Seçmeli Sorulardan Oluşan Sınav	Sürenin kısa olması ve hızlıca yapılıp bitirilebilmesi	25
	Şıklar gördüğünde bilginin hatırlanması	7
	Değerlendirmenin adil olması	4
	Puanlamanın kolay olması	2
Karma Sınav	Soru çeşitliliğinin sağlanması açısından faydalı olması	7
	Değerlendirmenin adil olması	2
	Bilginin daha iyi ölçülmesi	2
Klasik Sorulardan Oluşan Sınav	Bilginin daha iyi ölçülmesi	1
	Kendi ifadeleri ile anlatımın daha kolay olacağı	1
Proje	Daha kapsamlı olması	1
	Grup çalışmasına açık olması	1
Diğer	Sınav konusunda kararsız olma	1
	Belirsiz süreçler nedeni ile önünü görememe	1
	Her durumda puanlamanın adil olmaması	1

Fen Bilimleri Eğitimi Programında öğrenim gören ve test sınavı yapılması gerektiğini ifade eden öğretmen adayı Ö151, ifadesinde "Pandemi günlerinde vize notlarımız ödevlerle ve online sınavlara göre verildi. Ancak her ikisi de biz öğrencileri şüphede bıraktı. Çok fazla ve ciddi zor olan ödevler; dikkatimizin dağınık, motivasyonumuzun kalmadığı bu günlerde bizleri çok zorladı. Soruların cevapları genellikle uzun olduğundan alacağımız notu kestiremiyoruz. Final notları içinse yapılacak en doğru şey dersin içeriğine göre karar vermek olmalı. Sayısal derslerin online eğitimi maalesef yeterli olmadı. Bu yüzden bu dersler için online sınav olmak düşük not almamıza neden olacaktır. Sayısal dersler adına ödev, proje yapılması uğraştırıcı olsa da bizim lehimize olacağını düşünüyorum. Bence anlaması daha kolay olan sözel derslerin çoktan seçmeli test sorularıyla online sınav olması daha mantıklıdır "demiştir. Sınavların Test olması yönünde kanaat bildiren Sosyal Bilgiler Eğitimi Programındaki öğretmen adayı Ö57, "test olması daha iyi olur. Klasik sınav ödev ve proje uzun süreç gerektirebilir. Bu dönemde birçok ödev yaptık ve hala yapıyoruz. Test daha kolay olur zaman açısından. Test yapılsa bile kolay olacağını düşünmüyorum." diyerek online sınavların kolay olmayacağına vurgu da yapmaktadır.

Öğretmen adaylarının yüksek oranda ödevi, sınav yöntemi olarak tercih etmelerinde etken bu yönteme alışık olmaları ve diğer yöntemlerin uygulanmasında yaşanabilecek olumsuzluklar konusundaki endişe ve kaygı duymalarıdır. Daha önce hiç maruz kalmadıkları online sınavların güvenliği, sınav esnasında doğabilecek teknik aksaklıklar konusunda endişe ve kaygı duymalarına ve ödev yönteminin bundan en az etkileneceğine inanmaları bu sonuca yol açmıştır.

Yapılan Chi-Square Testine göre öğretmen adaylarının eğitim programı (Asymp. Sig=0,001) ile sınav tercihi arasında anlamlı bir ilişki varken, öğrencinin cinsiyeti (Asymp. Sig=0,616) ve ikamet ettiği yer

(Asymp. Sig=0,054) arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir. Bu sonuçlar Independent Samples Test analizi sonuçları ile de uyumludur.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Covid-19 sürecinde uzaktan eğitimle derslerin verilmesi ve sınavların da uzaktan yapılması neticesinde her üniversite yapılacak sınavların sayısını, başarı notuna etki oranını ayrı ayrı belirlemiştir. Yıldız Teknik Üniversitesi bu bağlamda yarıyıl içi sınav notu ağırlığını %60'tan %30'a çekmiş ve yapılacak sınav şeklini dersin yürütücüsüne bırakmıştır. Böylece yılsonu sınav notu ağırlığı %40'tan %70'e yükselmiştir. Daha sonra ise final sınavların uzaktan yapılma kararının alınması ile değerlendirmeye esas teşkil edecek tüm sınavlar dersin özelliği ve ders yürütücüsünün inisiyatifi ile ödev, proje, kısa sınav, çoktan seçmeli vb. yöntemler ile gerçekleştirilmiştir. Yapılacak sınavların belirlenmesinde uygun sınav yöntemi arayışları bu araştırmanın yapılmasına neden olmuş ve önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan 250 öğretmen adayı ile yapılan çalışmada elde edilen en önemli sonuç sınav yöntemi tercihidir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %81,22'si sınavların uzaktan yapılması kararını desteklerken, %9,6'sı sınavlar okulda yapılmalıydı ifadesini kullanmış, %9,6 kararsız olduğunu belirtmiştir. Sınavların uzaktan yapılması ile ilgili öne çıkan en önemli görüş "Mevcut durumda en sağlıklı karar, hasta sayıları hala çok yüksek" şeklinde belirlenmiştir. İkinci önemli düşünce ise "Şehirlerarası ulaşım ülke çapında salgın riskini yaratırdı" görüşü olmuştur. "Sınavlar okulda olsaydı öğrenci hareketliliği yeni bir salgın dalgası yarata bilirdi" görüşü de ön plana çıkan görüşler arasında olmuştur. Sınavların okul ortamında yapılması halinde Covid-19 sürecinde alınan tedbirlerin heba olacağını düşünen öğretmen adaylarının düşüncesi, süreci ciddiyet ile değerlendirdiklerini ve tedbirlerin mümkün olduğunca toplu alanlardan uzak kalınarak sağlanılabileceğini düşündüklerini ortaya koymuştur. Hatta sağlıklarını korumak için mevcut öğretim hayatında bu süreçte gerekirse sınava dahi girmeyeceklerini belirtmiş öğretmen adaylarının olması, öğrencilerin psikolojik olarak bu süreçten ciddi şekilde etkilendiklerini düşündürür niteliktedir. Ayrıca Covid-19 sürecinde üniversitelerin yüz yüze eğitime ara vermesi ile barınma ihtiyacını karşıladıkları yurtlarına bile dönmek istemedikleri elde edilen sonuçlar arasında gözlenmiştir. Tüm bu nedenleştirilmiş sonuçlara ek olarak Covid-19 sürecinde zorunlu olarak geçilen uzaktan eğitim sisteminin zamansal tasarruf sağladığından, eğitimin elektronik ortamda devam etmesi bakımından avantaj sağladığından bahseden öğretmen adayları da olmuş, bu açıdan sınavların uzaktan yapılmasını haklı bulmuşlardır. Çevrim içi öğrenmenin güçlü yönlerinden bahseden ve öğretmen adaylarının vurguladığı avantajlara benzer özelliklerden bahseden makalelere literatürde de rastlanmaktadır (Dhawan, 2020).

Sınavların okulda yapılmasının doğru bir karar olacağını düşünen öğretmen adayları ise uzaktan yapılacak sınavların adil olmayacağından endişe etmiş, fırsat eşitsizliğine vurgu yapmış, evde kalabalık ortamlarda oldukları için dikkat ve motivasyon eksikliklerinden bahsetmişlerdir. Ayrıca ilginç bir yaklaşım olarak da sınavların yüz yüze okulların açılması öncesin de yapılabileceğini belirten öğretmen adayları olmuştur.

Sınavların uzaktan veya okulda yapılması konusunda kararsız kalan öğretmen adayları ise, Covid-19 sürecinde mevcut psikolojileri bu haldeyken hiçbir sınav yapılmamasını uygun görmüştür. Her ne kadar şıklarda kararsız olduğunu belirtseler de kimi öğretmen adayları uzaktan eğitimin dersin öğretim üyesi ile iletişim sorunu yarattığını, teknik sorunlar ve alt yapı eksiklikleri nedeni ile kendilerinde uzaktan yapılacak sınavların kaygı oluşturduğunu belirtmişlerdir. Literatürde, Öğretmen adayların kaygılarına benzer şekilde, çevirim içi ortamların, öğrenen ile eğitimci arasındaki iletişimi engelleyebilmesi, yani doğrudan iletişimin ve insan dokunuşunun kaybolması şeklinde bazı zayıflıkları olduğundan bahsedilmiştir (Favale vd., 2020).

Uzaktan eğitim kapsamında yapılacak bir sınav için hangi sınav yönteminin uygun olduğuna dair öğretmen adayı görüşlerine göre, çalışma grubunda yer alan öğretmen adayaları, uzaktan eğitim ile yapılacak olan sınavlarda uygulanacak yöntem konusunda farklı düşüncelere sahip olmakla birlikte büyük çoğunluk ödevi tercih etmektedir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %77,6'sı sınav tercihini ödev

olarak belirtirken, %15,2 çoktan seçmeli sorulardan oluşan sınav, % 4,4 karma sınav, %0,8 klasik sorulardan oluşan sınav, %0,8 proje ve %1,2'si ise diğer olarak tercihini belirtmiştir.

Elde edilen sonuçların nedensel olarak detaylandırılmasını sağlayan yarı yapılandırılmış görüşmelerin ortaya koyduğu sonuçlara göre, ödev yönteminin diğer sınav yöntemlerine göre açık ara ön plana çıkmasının gerekçesi olarak, özellikle internet kesintileri gibi altyapı sorunları belirtilmiştir. Çevrimiçi öğrenme için yeterli internet erişiminin önemi göz ardı edilmemelidir. Covid-19 öğretim kısıtlamaları sırasında kullanılan öğretim ve sınav stratejilerinin hiçbir kesinti ile karşılaşmadığını garantileyebilmek önemlidir. Öğretim görevlisinin veya öğrencilerin internete yetersiz erişimi, bu stratejilerin kullanımını olumsuz etkileyebileceğinden bahseden çalışmalar literatürde mevcuttur (George, 2020). Ödev hazırlığında bilgi öğreniminin fazla olması ve ödev dışı bir sınav sisteminde sınav güvenliği ile ilgili yaşanabilecek sorunlar ödev şıkkını seçen öğrencilerin ana nedenlerini oluşturmaktadır. Özellikle sınav güvenliği ile ilgili olarak uluslararası literatürde çevrimiçi sınavların güvenlik açığı oluşturmasından bahseden araştırmalara rastlanmaktadır. Bu alandaki araştırmaların çoğu, çevrimiçi bir sınavı güvenli hale getirme ve hile yapmayı caydırmanın veya önlemenin yollarına ve bazı sınava girenlerin bu çabaları nasıl baltalamaya çalıştığına odaklanmaktadır (Deadman, 2016). Bu görüş bu tür sınavlarda öğretmen adaylarının kaygıları ile benzer niteliktedir. Covid-19 sürecinde, çevrim içi uzaktan eğitim aniden uygulandığına ve sınıf eğitiminin normlarının bozulmasının ardından bu güvenlik zafiyetindeki artışı daha da kötüleştirebileceğinden bahseden makalelere de literatürde rastlanmıştır (Clark, Callam, Paul, Stoltzfus ve Turner, 2020). Ayrıca sınavların stres oluşturarak hâlihazırda pandemi stresi ile birleşmesi konusuna da vurgu yapan öğrencilerin olması da dikkat çekicidir. Tüm bu ödev tercihi nedenlerine ek olarak, öğretmen adaylarının dersin sorumlu öğretim üyesinin ödevlere diğer sınavlara göre daha yüksek not vereceği beklentisinin de olduğu elde edilen sonuçlar arasındadır.

Ödev seçeneğini tercih edenlere oranla, çoktan seçmeli bir sınavın olmasını tercih eden adayların ise, özellikle bu tarz bir sınavda sürenin kısa olması ve hızlıca yapılıp bitirilebilmesi nedeni ile tercih ettikleri elde edilen sonuçlardan görülmektedir. Ayrıca çoktan seçmeli sınavların genel olarak tercih nedenlerinin başında gelen nedenlerden olan şıklar gördüğünde bilginin hatırlanması da bu şık altında öğretmen adayları tarafından belirtilmiştir. Bu iki sonuca ek olarak dikkat çekici bir diğer sonuç ise, öğretmen adayları bu tarz bir sınavda değerlendirmenin adil olacağını düşünmüş ve bu sınavın puanlamasının da kolay olacağını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının görüşlerine yakın görüşler sunan makalelerde mevcuttur. Örneğin çevrimiçi sınavların kâğıt kalem sınavlarına kıyasla daha yüksek iç tutarlılık gibi bazı olumlu faydaları olabileceğine dair kanıtlar vardır (Ployhart, Weekley, Holtz ve Kemp, 2003).

Diğer şıklara oranla klasik sorulardan oluşan bir sınav ve proje sınavı şıklarını seçen adaylar bu şıkları seçmelerinde klasik sorulardan oluşan bir sınavdan bilgilnin daha iyi ölçüleceğini düşünürken, proje ile de daha kapsamlı çalışacaklarını düşündüklerini belirtmişlerdir.

Yapılan araştırma ile sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmen adaylarının Covid-19 sürecinde yapılacak sınavların uzaktan yapılması ile ilgili görüşleri ve uzaktan yapılacak bir sınavın hangi türde olması gerektiği sorgulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, adayların büyük çoğunluğu çok farklı nedenler ile uzaktan yapılacak sınavları daha yerinde bir sınav sistemi olarak belirtirken, uzaktan yapılacak sınavlar için ise ödev ile yapılacak bir ölçmenin daha makul olacağını belirtmişlerdir. Fen bilimleri programında eğitim gören öğretmen adaylarında ödevin (%70.01) yanı sıra test (%17,4) ve karma sınav (%10,1) yöntemlerini de tercih etmişlerdir. Oysa Sosyal Bilgiler Eğitiminde ödev tercih edenlerin oranı %83'tür.

KAYNAKÇA

Akdemir, Ö. (2011). Yükseköğretimimizde Uzaktan Eğitim. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi (Journal of Higher Education and Science), DOI: 10.5961/jhes.2011.011* , 69-71.

Balaban, M. E. (2012). *Dünyada ve Türkiye'de Uzaktan Eğitim ve Bir Proje Önerisi.* İstanbul: Işık Üniversitesi.

Bao, W. (2020). Bao W. COVID-19 and online teaching in higher education: A case study of Peking University. *Hum Behav & Emerg Tech., 1-3. https://doi.org/10.1002/hbe2.191* .

Basilaia, G., & Kvavadze , D. (2020). Transition to Online Education in Schools during a SARS-CoV-2 Coronavirus (COVID-19) Pandemic in Georgia. *Pedagogical Research, 5(4), https://doi.org/10.29333/pr/7937* , em0060.

Bozkurt, A. (2017). Türkiye'de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *AUAd, 3(2)* , 85-124.
Budak, F., & Korkmaz , Ş. (2020). COVID-19 Pandemi Sürecine Yönelik Genel Bir Değerlendirme: Türkiye Örneği. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi, (1)* , 62-79.
Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi AUAd, 6(2)* , 11-53.
Çelik, P., & Perçin, S. (2020). E-Hizmet Kalitesi Ölçümü: Uzaktan Eğitim Hizmeti Veren Kamu Üniversiteleri Örneği. *UİİİD-IJEAS, (Prof. Dr. Talha Ustasüleyman Özel Sayısı), DOI: 10.18092/ulikidince.566172* , 77-98.
Charles , H., Stephanie , M., Barb , L., Torrey , T., & Aaron, B. (2020). The Difference Between Emergency Remote Teaching and Online Learning. *https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-andonline-learning* , https://medicine.hofstra.edu/pdf/faculty/facdev/facdev-article.pdf.
Clark, T. M.,. Callam, C. S., Paul, N. M., Stoltzfus, M. W. & Turner, D. (2020). Testing in the Time of COVID-19: A Sudden Transition to Unproctored Online Exams. *Journal of Chemical Education*, Article ASAP.
Crawford, J., Butler-Henderson, K., Rudolph, J., Malkawi, B., Glowatz, M., Burton, R., et al. (2020). COVID-19: 20 countries' higher education intra-period digital pedagogy responses. *Journal of Applied Learning & Teaching Vol.3 No.1* , 1-20.
Creswell, J. W. (2016). *Research Design. Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Apptoaches (Çeviri Editörü: Demir, S.B.).* Ankara: Eğitim Kitap.
Dikmen, S., & Bahçeci, F. (2020). Covid-19 Pandemisi Sürecinde Yükseköğretim Kurumlarının Uzaktan Eğitime Yönelik Stratejileri: Fırat Üniversitesi Örneği. *Turkish Journal of Educational Studies (TURK-JES), 7 (2)* , 78-98.
Deadman, R. C. (2016). Methods of academic dishonesty in online distance education: The technology arms race. Ph.D. Dissertation, Indiana State University, Terre Haute, IN.
Dhawan, S. (2020). Online Learning: A Panacea in the Time of COVID-19 Crisis, *Journal of Educational Technology Systems*, 49(1), 5-22.
Duran, L. (2020). Distance learners' experiences of silence online: a phenomenological inquiry. *International Review of Research in Open and Distributed Learning, 21(1)* , 81-98.
Favale, T., Soro, F., Trevisan, M., Drago, I. & Mellia, M. (2020). Campus traffic and e-Learning during COVID-19 pandemic. *Computer Networks*, 176, 107290.
George, M. L. (2020). Effective Teaching and Examination Strategies for Undergraduate Learning During COVID-19 School Restrictions, Journal of Educational Technology Systems, 49(1), 23-48.
Huang, R., Liu, D., Tlili, A., Yang, J., Wang, H., & et.al. (2020). *Handbook on facilitating flexible learning during educational disruption: The Chinese experience in maintaining undisrupted learning in COVID-19 Outbreak.* Beijing: Smart Learning Institute of Beijing Normal University.
İşman, A. (2008). *Uzaktan Eğitim.* Ankara: Pegem Akademi.
Karakuş, N., Ucuzsatar, N., Karacaoğlu, M., Esendemir, N., & Bayraktar, D. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik görüşleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi (19), DOI: 10.29000/rumelide.752297* , 220-241.
Karatepe, F., Küçükgençay, N., & Peker, B. (2020). Öğretmen Adayları Senkron Uzaktan Eğitime Nasıl Bakıyor? Bir Anket Çalışması. *Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR) 7 (53)* , 1262-1274.
Kınalıoğlu , İ. H., & Güven , Ş. (2011). Uzaktan Eğitim Sisteminde Öğrenci Başarısını Ölçülmesinde Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri. *Akademik Bilişim'11 - XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri* (s. 637-644). Malatya: İnönü Üniversitesi.
Kırmızıgül, H. G. (2020). Covıd-19 Salgını Ve Beraberinde Getirdiği Eğitim Süreci. *ASEAD Cilt 7 Sayı 5 Yıl* , 283-289.
Kuloğlu, M. (2020). Uzaktan Eğitimde Öğrencilerin Can Sıkıntısıyla Başa Çıkma Stratejileri. *Education & Technology, 2(1)* , 48-63.
Pallant, J. (2016). *SPSS Kullanma Kilavuzu. SPSS ile Adım Adım Veri Analizi (çeviri; Balcı, Siben ve Ahi, eBrat.* Ankara: ANI Yayınları.
Ployhart, R. E., Weekley, J. A., Holtz, B. C. & Kemp, C. (2003). Web-based and paper-and-pencil testing of applicants in a proctored setting: Are personality, biodata, and situational judgment tests comparable?. *Personnel Psychology*, 56(3), 733–752.
Sarıkaya, M., Alsancak Sarıkaya, D., & Kılıç Çakmak, E. (2015). Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Çevrimiçi Sınava Yönelik Tutum. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 23 (1)* , 87-104.
Şimşek , N. (2012). Uzaktan Eğitimde Kalite Göstergeleri ve Teknoloji Temelli Uzaktan Eğitimin Bu Göstergeler Açısından Değerlendirilmesi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama, 11 (21)* , 1-24.
Singh, V., & Thurman, A. (2019). How Many Ways Can We Define Online Learning? A Systematic Literature Review of Definitions of Online Learning (1988-2018). *American Journal of Distance Education 33.4, https://doi.org/10.1080/08923647.2019.1663082* , 289-306.

Sintema, E. (2020). Effect of COVID-19 on the Performance of Grade 12 Students: Implications for STEM Education. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education, 16(7), https://doi.org/10.29333/ejmste/7893* , em1851.

Solak, H. İ., Ütebay, G., & Yalçın, B. (2020). Uzaktan eğitim öğrencilerinin basılı ve dijital ortamdaki sınav başarılarının karşılaştırması. *AUAd 6 (1)* , 41-52.

Telli Yamamoto, G., & Altun, D. (2020). Coronavirüs ve Çevrimiçi (Online) Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi, 3(1)* , 25-34.

Toker Gökçe, A. (2008). Küreselleşme Sürecinde Uzaktan Eğitim. *D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi 11* , 1-12.

Toquero, C. (2020). Challenges and Opportunities for Higher Education amid the COVID-19 Pandemic: The Philippine Context. *Pedagogical Research, 5(4), https://doi.org/10.29333/pr/7947* , em0063.

Tuncer, M., & Taşpınar , M. (2008). Sanal Ortamda Eğitim ve Öğretimin Geleceği ve Olası Sorunlar (The Future of Education and Training in Virtual Environments and Possible Problems). *Sosyal Bilimler Derg 126 isi / Cilt: X, Sayı 1* , 125-144.

UNESCO. (2020, Temmuz 11). *COVID-19 Impact on Education*. Temmuz 11, 2020 tarihinde UNESCO İstatistik Enstitüsü: https://en.unesco.org/covid19/educationresponse adresinden alındı

WHO. (2020, November 29). *WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard*. Retrieved November 29, 2020, from World Health Organization: https://covid19.who.int/

Yan, Z. (2020). Unprecedented pandemic, unprecedented shift, and unprecedented opportunity. *Hum Behav & Emerg Tech, 1-3. https://doi.org/10.1002/hbe2.192* , hbe2.192.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz , E. (2020). *Veli Algısına Göre Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinin Niteliği.* Konya: Palet Yayınları.

YÖK. (2020, Mayıs 3). *Yüksek Öğretim Grubu*. Temmuz 11, 2010 tarihinde -YÖK Üniversitelerimizdeki Uzaktan Öğretimin Bir Aylık Fotoğrafını Çekti: https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/uzaktan-egitime-yonelik-degerlendirme.aspx?fbclid=IwAR2KzZwUqqjE6InsGV1Ocbtz8pWDimPhI6arTMYEbVss2YtjuMUOs7WBrNM adresinden alındı